

zanieczyszczenia, wśród których obok pestycydów wyszczególnione są metale ciężkie, mikotoksyny oraz barwniki.

Za realizację programu badań pozostałości odpowiedzialna jest Inspekcja Weterynaryjna. Założenia programu badań pozostałości, jego plan, opracowywane są w PIWet-PIB w Puławach, zatwierdzone do realizacji przez Głównego Lekarza Weterynarii, a następnie akceptowane przez Komisję Europejską. Również wyniki badań pozostałości chemicznych są opracowywane w PIWet-PIB w Puławach i przekazywane do Głównego Lekarza Weterynarii oraz Komisji Europejskiej. Szczegółowy tryb postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie sposobu pobierania próbek, rodzaju i wielkości próbek, kierunków prowadzonych badań, trybu postępowania w przypadku stwierdzenia obecności substancji niedozwolonych lub przekroczenia dopuszczalnego maksymalnego poziomu pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych oraz sposobu prowadzenia dokumentacji z wykonywanych czynności określono w Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWlab-830-5/11 z dnia 23 marca 2011 r. w *sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego oraz w wodzie do pojenia zwierząt i paszach.*

Badania kontrolne pozostałości realizowane są w Zakładzie Farmakologii i Toksykologii oraz w Zakładzie Higieny Żywności Pochodzenia Zwierzęcego PIWet-PIB w Puławach (Krajowe Laboratoria Referencyjne) i w 8 Zakładach Higieny Weterynaryjnej (ZHW Białystok, Gdańsk, Katowice, Łódź, Olsztyn, Poznań, Warszawa, Wrocław). Ważnym elementem prowadzonych badań jest zapewnienie jakości i wiarygodności stosowanych procedur analitycznych w laboratoriach. Wszystkie laboratoria posiadają akredytację w Polskim Centrum Akredytacji (PCA).

W krajowym programie badań kontrolnych pozostałości od 2004 r., corocznie wykonuje się około 28 tysięcy badań. Próbkę pobierane są od świń, bydła, koni, owiec, drobiu (kury, kurczęta, indyki, kaczki, gęsi), ryb, królików, zwierząt łownych. Pobiera się również próbki mleka krowiego, jaj i miodu.

W odniesieniu do pozostałych zanieczyszczeń, badania na obecność dioksyn, furanów, dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) są przeprowadzane w Laboratorium Zakładu Radiobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Celem krajowego programu badań kontrolnych dioksyn, furanów i dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) i niedioksynopodobnych PCB (ndl-PCB) realizowanego od 2006 r. jest:

- a) badanie i wykrywanie przyczyn powstawania i występowania przypadków przekroczenia dopuszczalnych poziomów dioksyn i dl-PCB w produktach pochodzenia zwierzęcego,
- b) wykrywanie przypadków przekroczenia dopuszczalnych poziomów dioksyn, furanów i dl-PCB u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, określonych w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalającym najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych (Dz. Urz. L 364 z 20.12.2006, str. 5-24, z późn. zm.),
- c) kontrola produktów pochodzenia zwierzęcego, w celu stwierdzenia zgodności z wymaganiami określonymi w ustawodawstwie weterynaryjnym.

Program badań w 2010 r. został przeprowadzony na podstawie Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWlab-83-6/10 z dnia 10 maja 2010 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych dioksyn, furanów, dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) i niedioksynopodobnych PCB u zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego, w której uszczegółowiono tryb postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie:

- a) sposobu pobierania próbek (kryteria doboru pobierania próbek),
- b) rodzaju i wielkości próbek,
- c) kierunku prowadzonych badań,
- d) trybu postępowania w przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnego poziomu dioksyn, furanów i dl-PCB,
- e) sposobu prowadzenia dokumentacji z wykonywanych czynności.

Zakresem badań objęte są ryby słodkowodne oraz bałtyckie, konserwowane wątróbki rybne, a także mięso, mleko, jaja i miód. W programie tym uczestniczą zarówno powiatowi lekarze weterynarii, jak i graniczni lekarze weterynarii.

W Polsce działają systemy kontroli weterynaryjnej oparte na zasadach określonych w przepisach ustawy o weterynaryjnej kontroli granicznej oraz ustawy o kontroli weterynaryjnej w handlu. Oba te systemy, funkcjonują sprawnie i pozwalają na podejmowanie, również w sytuacjach kryzysowych, szybkich i efektywnych działań

w przypadku wystąpienia zagrożeń związanych z wprowadzeniem na terytorium Polski żywności pochodzenia zwierzęcego o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

W kwestii badań i procedur fitosanitarnych, w odniesieniu do produktów z krajów spoza państw członkowskich UE, spoza państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) a także na rynku wewnętrznym informuję, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.) Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa prowadzi graniczną kontrolę fitosanitarną towarów importowanych do Polski z państw trzecich. Celem tej kontroli jest niedopuszczenie do wprowadzenia na obszar kraju, a także na obszar Unii Europejskiej, organizmów szkodliwych dla roślin.

Zasady organizacji granicznej kontroli fitosanitarnej w Polsce są zgodne z prawem międzynarodowym, a w szczególności z postanowieniami:

1) Międzynarodowej Konwencji Ochrony Roślin (Dz. U. z 2001 r. Nr 15, poz. 151 oraz z 2007 r. Nr 73, poz. 485) i wydawanych na podstawie art. X tej Konwencji standardów (ISPM – International Standards for Phytosanitary Measures – Międzynarodowe Standardy w zakresie Środków Fitosanitarnych),

2) dyrektywy Rady 2000/29/WE z dnia 8 maja 2000 r. w sprawie środków ochronnych przed wprowadzaniem do Wspólnoty organizmów szkodliwych dla roślin lub produktów roślinnych *i przed ich rozprzestrzenianiem się we Wspólnocie* (Dz. Urz. WE L 169 z 10.7.2000, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 29, str. 258, z późn. zm.) oraz wydawanych na podstawie delegacji zawartych w tej dyrektywie, innych aktów prawa UE.

Graniczna kontrola fitosanitarna obejmuje: kontrolę dokumentów, kontrolę tożsamości oraz kontrolę zdrowotności roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów. Kontrola dokumentów polega na sprawdzeniu, czy do roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów zostały dołączone wymagane dokumenty oraz czy są one prawidłowo oznakowane. Następnie przesyłka poddawana jest kontroli tożsamości, czyli sprawdzeniu, czy zawiera rośliny, produkty roślinne lub przedmioty wymienione w dokumentach, w które jest zaopatrzona. Na ostatnim etapie kontroli bada się czy przesyłka lub partia wraz z opakowaniem lub środkiem transportu jest wolna od organizmów kwarantannowych, a także czy spełnia tzw. wymagania specjalne.

Dyrektywa 2000/29/WE określa przy tym wykaz organizmów szkodliwych, których wprowadzanie na obszar Unii Europejskiej jest zabronione, wykaz roślin i produktów

roślinnych, których wprowadzanie na obszar Unii Europejskiej jest zabronione ze względu na zagrożenie fitosanitarne jakie one stwarzają, a także wykaz roślin i produktów roślinnych, które powinny być zaopatrzone w świadectwo fitosanitarne (i podlegać obowiązkowi granicznej kontroli fitosanitarnej), wraz ze wskazaniem wymagań specjalnych jakie te rośliny i produkty roślinne powinny spełniać. Przepisy tej dyrektywy nie wymagają przeprowadzenia granicznej kontroli fitosanitarnej świeżych warzyw.

Realizując obowiązki w zakresie granicznej kontroli fitosanitarnej Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa w 2010 r. wydała 14 242 decyzje zezwalające na wwóz importowanych towarów na obszar Polski, 77 decyzji zakazujących wwozu oraz 1 decyzję nakazującą przeprowadzenie określonych działań. Przyczyną zakazu wwozu był brak wymaganych dokumentów lub oznakowań lub fakt niespełnienia określonych wymagań przez dokumenty.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa realizując wynikające z ustawy o ochronie roślin zadania w zakresie granicznej kontroli fitosanitarnej w prawidłowy sposób zabezpiecza obszar kraju oraz Wspólnoty przed przedostaniem się organizmów szkodliwych dla roślin, podlegających obowiązkowi zwalczania. Należy również zaznaczyć, że działania Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w tym zakresie były pozytywnie oceniane przez ekspertów Komisji Europejskiej w trakcie misji kontrolnych.

Granicznej kontroli fitosanitarnej nie podlegają towary pochodzące z innych państw członkowskich. Materiał roślinny wyprodukowany na terytorium Wspólnoty może być swobodnie przemieszczany między państwami członkowskimi. Jedynie część roślin i produktów roślinnych (wymienionych w załączniku V część A do dyrektywy Rady 2000/29/WE – jest to głównie materiał rozmnożeniowy) wymaga zaopatrzenia ich w paszport roślin, potwierdzający, że spełniają one wymagania fitosanitarne obowiązujące na terytorium Unii Europejskiej. Wymagania te zostały określone w sekcji II części A załącznika IV do dyrektywy Rady 2000/29/WE.

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Marek Szwedki